

**CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA**

**NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/3114 din 23.02.2024

La nr. 34 din 09.02.2024

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea articolului 22 din Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

Digitally signed by Pînzari Alexandr
Date: 2024.02.23 17:49:12 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandr PÎNZARI

Ex: Daniela Carbuni , Tel. 022 257-421

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>502</u>		
<u>"26"</u>	<u>02</u>	<u>2024</u>
Ora _____		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO24/9478 din 23.02.2024

la proiectul de lege pentru modificarea articolului 22 din Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin. (3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul și nota informativă au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Parlamentului Republicii Moldova, www.parlament.md, astfel realizând etapa de asigurare a transparenței procesului decizional statuat la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, în acest sens fiind asigurat accesul părților interesate la proiectului de decizie.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative „Proiectul de lege a fost elaborat în scopul susținerii financiare a veteranilor de război, participanți la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova, pentru vitejia și spiritul de sacrificiu manifestate la apărarea drepturilor și libertăților constituționale și a intereselor legitime ale cetățenilor, se propune instituirea a două categorii de alocații pentru merite deosebite față de stat, aferente celor existente.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea Legii nr.190/2003 cu privire la veterani, prin completarea art.22 cu prevederi ce stabilesc plata alocației nominale pentru persoanele care s-au învrednicit de titluri onorifice, decorate cu cruci, medalii pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, celor decorați pentru vitejie, precum și pentru persoanele decorate cu ordinul „Credință Patriei”, a căror cuantum este stabilit în valoare de 150 lei și 300 lei.

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesul persoanelor care au participat la apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și care au fost decorați cu distincții de stat, prin instituirea a două categorii de alocații nominale, în valoare de 150 și 300 lei. Prin urmare, se constată că prevederile proiectului sunt conforme interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

În nota informativă sunt specificate condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite cu precizarea principalelor prevederi și evidențierea elementelor noi. Astfel se constată că prevederile proiectului sunt conforme rigorilor stabilite la art.30 din Legea nr.100/2017.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Implementarea proiectului în practică presupune alocarea resurselor financiare suplimentare din bugetul de stat. În acest sens, în nota informativă se stabilește necesitatea alocării mijloacelor financiare suplimentare în valoare de 2 046 000 lei pentru lunile rămase în anul 2024.

Luând în considerare că amendamentele propuse implică alocarea mijloacelor financiare din bugetul

de stat, se relevă că adoptarea inițiativei propuse urmează a fi precedată de acceptul Guvernului, în conformitate cu art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia: „Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern”.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...].”

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017. Cu toate acestea, în conținutul proiectului au fost identificate norme formulate ambiguu în ce privește stabilirea distincțiilor pentru care se acordă alocațiile nominale de stat. Analiza detaliată este prezentată la compartimentul III al raportului.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate norme contradictorii dintre prevederile acestuia cu reglementările Legii nr.1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, fiind propusă acordarea alocațiilor nominale de stat pentru persoanele care au fost decorate cu titluri onorifice, cruci sau medalii pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, însă potrivit art.17¹³ și art.26 din Legea nr.1123/1992, criteriile pentru care se acordă titlurile onorifice și crucea „Crucea Misiunilor Internaționale” nu au tangență cu asigurarea integrității teritoriale și independenței țării și prin urmare nu corespund obiectului de reglementare al proiectului. Analiza detaliată este prezentată la compartimentul III al raportului.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului reglementează activitatea Guvernului, care potrivit proiectului, în termen de 3 luni, va ajusta actele sale normative în corespundere cu cele stabilite în proiectul de decizie.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -

Art.I.

Art. I. Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani [...] se modifică după cum urmează:

Articolul 22 alineatul (1):

Se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:

„a¹) persoanelor care s-au învrednicit de titluri onorifice și celor decorate cu cruci sau medalii în timpul apărării integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, precum și celor decorați pentru vitejie – 150 de lei”;

Obiecții:

Potrivit normelor prezentate supra se constată că prin intermediul proiectului se intenționează instituirea a două categorii de alocații nominale, ambele acordate pentru participanții la apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, care au fost decorați cu distincții de stat.

Examinând prevederile proiectului în raport cu dispozițiile Legii nr.1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, se constată că actul normativ prenotat stabilește clar care sunt criteriile pentru care se acordă distincțiile de stat. Astfel, se constă că crucea și titlurile onorifice stabilite în Legea nr.1123/1992 nu pot fi acordate pentru participarea la apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova întrucât nu corespund criteriilor relatate la articolele 17¹³ și 26 din legea prenotată.

Astfel, în cazul titlurilor onorifice, la art.26 din Legea nr.1123/1992, se stabilește că *„Titlurile onorifice se conferă pentru merite deosebite și succese considerabile în domeniile de activitate respective”*. În ce privește conferirea cu cruci, legea stabilește decât acordarea crucii „Crucea Misiunilor Internaționale”, care se conferă pentru merite deosebite în cadrul misiunilor de serviciu ce prezintă risc sporit pentru viața personalului și contingentelor detașate în misiuni și operații internaționale în conformitate cu Legea nr. 219/2015.

Prin urmare, reieșind din intenția de acordare a alocației nominale pentru participare la apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, se relevă că din conținutul Legii nr.1123/1992, corespund persoanele care au fost decorate cu medalia „Meritul Militar” și medalia „Pentru Vitejie”.

Complementar, se recomandă analiza cuantumului alocațiilor stabilite în proiect, or potrivit art.22 alin.(1) lit. b) din Legea nr.190/2003 sunt prevăzute alocații de 100 de lei pentru ordinele „Ordinul Republicii”, „Ștefan cel Mare” - distincții de stat ierarhic superioare celor care pot fi acordate pentru participanții la apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, astfel cum este prevăzut la art.11 din Legea nr. 1123/1992. Prin urmare, se consideră necesar a asigura respectarea principiilor de elaborare a actelor normative statuate la art.3 din Legea nr.100/2017, unde se va ține cont de asigurarea echilibrului, coerenței și consecutivității normelor juridice, inclusiv asigurarea integrării organice a normelor în cadrul normativ.

Recomandări:

Se recomandă, reformularea normei potrivit exemplului:

„a¹) persoanelor decorate cu medalia „Meritul Militar” și „Pentru Vitejie” pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova - 150 de lei.”

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul de act normativ a fost elaborat în scopul modificării Legii nr.190/2003 cu privire la veterani, prin completarea art.22 cu prevederi ce stabilesc plata alocației nominale, în valoare de 150 lei și 300 lei, pentru persoanele decorate cu distincții de stat pentru curajul și vitejia de care au dat dovadă în apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.

Rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate la art.8 lit.b) din Legea nr.239/2008, au fost respectate de către autor, fiind asigurat accsul părților interesate la proiect și nota informativă.

În conținutul proiectului au fost identificate prevederi contradictorii cu dispozițiile Legii nr.1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, fiind propusă acordarea alocațiilor nominale de stat pentru persoanele care au fost decorate cu distincții de stat pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, însă potrivit art.17¹³ și art.26 din Legea nr.1123/1992, criteriile pentru care se acordă anumite distincții precizate în proiect nu au tangență cu asigurarea integrității teritoriale și independenței țării și, prin urmare, nu corespund obiectului de reglementare al proiectului.

Complementar, luând în considerare impactul financiar asupra bugetului de stat pentru asigurarea achitării alocațiilor nominale de stat, se subliniază necesitatea obținerii avizului pozitiv al Guvernului, în corespundere cu prevederile art.131 alin.(4) din Constituție, unde se stabilește că „*Orice propunere legislativă sau amendament care atrage majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern*”.

Prin urmare, în scopul respectării principiilor de elaborare a actelor normative și prevenirii interpretărilor eronate a prevederilor proiectului, se recomandă revizuirea prevederilor proiectului prin prisma obiecției și propunerilor de modificare enunțate în prezentul raport de expertiză.

23.02.2024

Digitally signed by Carbuni Daniela
Date: 2024.02.23 16:44:47 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Daniela Carbuni, Inspector principal